

Czyny Społeczne

W latach 70. przywiązywano bardzo dużą wagę do czynów społecznych. Wiele inwestycji wiejskich (na przykład drogi) mogły być zrealizowane tylko z udziałem czynów społecznych. W pierwszym okresie działalności gminy w czynie społecznym budowano strażnice OSP w Budach Niemianowskich oraz Grzmucinie.

Czyny społeczne często były inicjowane oddolnie. Nie mogły się odbyć bez liderów. W gminie Gózd takimi liderami byli na przykład Bolesław Węglarz czy Antoni Bekier – pracownik GS Sch. Ten ostatni zakładał kółka rolnicze, bazy maszynowe, działał w OSP. *Wszędzie go było pełno* – wspominają dawni pracownicy UG i działacze społeczni.

Władzom zależało na wyglądzie estetycznym wsi. W 1974 roku wydano 210 decyzji na zmianę pokryć dachowych wzdłuż trasy T-12 (Radom-Zwoleń). Rolnicy otrzymali skierowania po odbiór eternitu i blachy w Gminnej Spółdzielni. Na zmianę pokryć dachowym otrzymali rolnicy pożyczki bezprocentowe, natomiast dla najbiedniejszych zasiłki na zmianę pokryć wypłacało PZU.

Budowa drogi czynnem społecznym (zbiory NAC)

W 1974 roku podsumowano akcję porządkowania terenu gminy (w ramach akcji *Kielecczyzna czysta i uporządkowana*). W sprawozdaniu zapisano: *należy stwierdzić, że wygląd estetyczny i sanitarny nie jest zadowalający. Złożyły się na to przede wszystkim wieloletnie zaniedbania mieszkańców naszej gminy spowodowane bardzo niskim poziomem ekonomicznym. Mała dochodowość gospodarstw rolnych, nie skłaniała rolników do zlikwidowania w szybkim tempie walących się mieszkań i budynków gospodarczych. Na wygląd estetyczny naszej gminy rzutuje brak nowych inwestycji od szeregu lat. Wymienione wyżej zaniedbania między innymi w Kółku Rolniczym w Goździe i filii GS są najlepszym tego dowodem¹⁵.*

Infrastruktura

W 1973 roku stan dróg gminnych określano jako *dobry*. Według współczesnych standardów określano by go jako fatalny. Znakomita większość dróg gminnych to były drogi gruntowe. Od początku działalności gminy planowano budowę dróg Gózd-Słupica oraz Klwatka-Grzmucin przez Kłonów i Rawicę. Położenie gminy wzdłuż państwowej szosy Radom-Zwoleń (droga T-12) pomagała w komunikacji. W 1976 roku powstała zajezdnia dla autobusów MPK. Planowano dojazd autobusów z Radomia. W tym czasie powstał chodnik między siedzibą oddziału GS-u a UG.

W latach 70. rozpoczęto inwestycję podłączenia wszystkich sołectw do sieci telefonicznej. W następnej dekadzie telefonizacja przyspieszyła. W 1988 roku stelefonizowano wieś Kuczki. Prasa pisała: *Kuczki należą prawdopodobnie do nielicznych w województwie wsi, gdzie w prawie co trzecim domu znajduje się telefon¹⁶.*

Gmina Gózd posiadała wielkie zapóźnienia cywilizacyjne w obszarze budynków użyteczności publicznej. Brakowało: gmachów UG, szkoły zbiorczej czy ośrodka zdrowia. Były to podstawowe obiekty. Wszystkie te gmachy były w planach, jednak w drugiej połowie lat 70. zamrożono wszelkie inwestycje.

W pierwszej połowie lat 80. rozpoczęła się budowa remizy OSP w Goździe. W tym gmachu znalazły potem siedzibę główne instytucje gminy, w tym Urząd Gminy w 1986 roku. W tej samej dekadzie trwała również budowa remizy w Kuczkach i szkoły podstawowej w Goździe, jednak ta ostatnia budowa przedłużała się. Przez wiele lat ciągnęła się także sprawa budowy obiektu Gminnego Ośrodka Zdrowia z powodu zmiany wykonawcy inwestycji. W latach 80. trwała budowa remizy w Budach Niemianowskich.

W latach 80. XX wieku w aktach gminy coraz częściej pojawiał się temat budowy wodociągów. W końcu dekady powołano w sołectwach komitety budowy. Trwały spory czy budować sieć wodociągową od podstaw czy też podłączać się do sieci z sąsiednich gmin.

W końcu lat 80. w poszczególnych sołectwach powstawały komitety budowy wodociągów. Mówiło się także o gazyfikacji gminy. Zebrano nawet pewne kwoty od mieszkańców na ten cel (po 1 000 zł od zagrody), jednak przeznaczono te środki na wodociągi¹⁷.

W latach 80. nastąpiło duże zainteresowanie sprawą działek budowlanych na terenie gminy. W 1988 roku nastąpiła korekta planów zagospodarowania przestrzennego, aby

---

¹⁵ AP Radom, GRN Gózd, sygn. 2.

¹⁶ *Słowo Ludu*, 1988 nr 266.

¹⁷ *Słowo Ludu*, 1988 nr 266.

zwiększyć możliwości tworzenia działek budowlanych. Pod budownictwo jednorodzinne przeznaczano grunty we wsiach: Małęczyn, Kiedrzyn, Klwatka, Kuczki, Lipiny, Podgórze i Gózd¹⁸.

Wiele emocji budziła sprawa rozkładu autobusów. Każda wieś chciała mieć jak najwięcej kursów, jednak PKS nie zawsze miał możliwości wysłania sprzętu, a często słaba nawierzchnia drogi była dodatkowym utrudnieniem. Niekiedy o kursy autobusów toczyły się niemal lokalne wojny na linii władza-społeczeństwo. Tak było na przykład w Grzmucinie.

Także w Grzmucinie powstała pewna nietypowa inwestycja. Jeden z gospodarzy uzgodnił z władzami budowę stodoły. Jednak od początku zamiarem owego gospodarza jak i całej wsi była budowa kościoła. Budowano go czynem społecznym, po kryjomu. Gdy ktoś obcy przyjeżdżał do wsi, to mieszkańcy rozpierchali się po polach. W końcu nielegalna budowa wyszła na jaw. Inwestor dostał nawet wyrok więzienia. Jednak kościół w Grzmucinie istnieje do tej pory¹⁹.

Potrzeby w dziedzinie infrastruktury były cały czas duże. W 1989 roku nowy naczelnik gminy Andrzej Pacholczak przedstawił plany na najbliższe miesiące. Były to:

- Rozbiórka starego gmachu UG
- Zakup autokaru na potrzeby szkoły w Goździe
- Założenie centrali telefonicznej w budynku UG (na parterze)
- Przeniesienie bibliotek z lokali prywatnych
- Zagospodarowanie budynków byłych szkół (Drożanki, Wojślawice)
- Ogrodzenie i malowanie gmachu UG

Dowóz dzieci do szkół (zbiory NAC)

¹⁸ *Słowo Ludu*, 1988 nr 266.

¹⁹ Relacja pracowników UG Gózd i działaczy społecznych.

Partie polityczne

W ówczesnej Polsce mogły działać tylko trzy partie: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR), Zjednoczone Stronnictwo Ludowe (ZSL) oraz Stronnictwo Demokratyczne (SD). Ta ostatnia partia działała w zasadzie tylko w miastach. Na obszarach wiejskich funkcjonowały tylko dwie pierwsze partie.

PZPR rezerwowała sobie rolę hegemonu. W każdej gminie działał obligatoryjnie Komitet Gminny PZPR (KG PZPR). W poszczególnych wsiach i większych zakładach pracy organizowano tak zwane Podstawowe Organizacje Partyjne (POP). Najważniejszą rolę odgrywała Egzekutywa – organ wykonawczy KG PZPR. Żadne ważne stanowisko w gminie nie mogło być obsadzone bez zgody Egzekutywy. Chętnych do otrzymania legitymacji partyjnej (czerwonej książeczki) na wsiach nie było wielu, mimo że ułatwiało to wiele spraw. Każdy pracownik administracji czy działacz społeczny był namawiany do wstąpienia do PZPR. Przyłączono się do Partii głównie ze względu na ewentualną możliwość zdobycia deficytowych dóbr lub też było to warunkiem awansu w pracy, ideowców w zasadzie nie było. Mocno naciskany delikwent niekiedy wstępował do konkurencyjnego ZSL-u. Istniała zasada aby nie podbierać sobie członków w obu partiach.

Przynależność do PZPR nie była jednak obiektem dumy danego członka. Zebrania POP czy Komitetu Gminnego były wielogodzinnymi nasiadówkami pełnymi partyjnej nowomowy. Członkowie Partii zwracali się do siebie „towarzyszu”, tak też ich tytułowano w oficjalnych dokumentach. Komitet Gminny był zupełnie podległy Komitetowi Wojewódzkiemu i wykonywał polecenia partyjne.

W każdej gminie działało osobne biuro Partii z etatowym pracownikiem – pierwszym sekretarzem.

Rola Komitetu w latach 70. była bardzo ważna, co podkreślała jedność stanowiska pierwszego sekretarza i przewodniczącego prezydium GRN. Często pierwszymi sekretarzami zostawały osoby z zewnątrz, które automatycznie dołączano do grona radnych. Przesyłano do gmin działaczy nie uwikłanych w lokalne układy. Do pierwszego sekretarza często przychodzili mieszkańcy gminy, aby pożalić się na różne sprawy, próbować wyjednać deficytowy materiał, niekiedy złożyć skargę na inne osoby. W latach 80. XX wieku rola PZPR w gminie zaczynała słabnąć, szczególnie od 1989 roku. Komitety gminne i POP ogarnął marazm. Dawni ideowcy po stanie wojennym i permanentnym kryzysie pozbyli się złudzeń. Należy dodać, że przynależność do Partii formalnie nakazywała ateizm, jednak w praktyce szeregowi członkowie Partii nie kryli się ze swoją wiarą. Inaczej wyglądało to wśród członków Egzekutywy, w tym przypadku z religijnością nie należało się afiszować.

Świętem Partii były 1 Maja, 22 Lipca i Święto Rewolucji. Z okazji 1 Maja organizowano obowiązkowy pochód (w mniejszych gminnych przenoszono go do większych ośrodków). W pochodzie musieli uczestniczyć działacze społeczni, pracownicy administracji państwowej i przedsiębiorstw, frekwencję zapewniały głównie szkoły. Rolnicy niechętnie uczestniczyli w pochodach z uwagi na wzmożone w tym okresie prace polowe.

Generalnie mieszkańcy wsi postrzegali KG PZPR jako ciało obce, ale konieczne w ówczesnych uwarunkowaniach.

Zjednoczone Stronnictwo Ludowe posiadało autentyczne poparcie na wsi. W każdej

gminie działał Komitet Gminny ZSL z prezesem na czele. Członkowie ZSL-u zwracali się do siebie „kolego”. Liderzy ZSL-u to byli często wzorowi gospodarze dający przykład sąsiadom. Organizowano zebrania niemal w każdej wsi. Przynależność do ZSL była raczej powodem do dumy. Nie funkcjonowała ścisła podległość Komitetu Gminnego wobec zwierzchniego Komitetu Wojewódzkiego, jak w przypadku PZPR. Mimo realnego poparcia ZSL zawsze musiało pełnić rolę „drugiej” partii w gminie. Na przykład w prezydium gminnej rady narodowej w latach 70. przewodniczącym zawsze był członek PZPR, zastępcą natomiast członek ZSL-u. Parytety w wyborach do władz gminnych i stanowisk w administracji preferowały PZPR. Na przykład wśród członków gminnej rady narodowej musiało być zawsze więcej członków PZPR. Mimo to członkowie ZSL-u zajmowali czasem ważne stanowiska, należało to jednak uzgadniać z PZPR. Rozdział stanowisk był obiektem nieustannych targów obu partii. Tam gdzie ZSL posiadał szczególnie silną pozycję, PZPR musiało oddawać więcej stanowisk. Tak właśnie było w gminie Gózd, gdzie pierwszy naczelnik pochodził właśnie z ZSL-u.

Komitet Gminny PZPR zajmował pomieszczenia w UG. W końcu lat 80. były to dwa pomieszczenia na parterze. Jak wspomniano wyżej do sekretarzy PZPR przychodzili różni ludzie, aby coś załatwić. Jan Wasiak wspominał jak pewnego razu przyprowadził do Komitetu swojego kolegę z pewną sprawą. Potem sekretarz miał do niego pretensję mówiąc: *Dlaczegoś mi przyprowadził zielonego a nie czerwonego?* [chodziło o zielonego, czyli członka ZSL, a nie czerwonego czyli członka PZPR]

Jak wspominają pracownicy dawnego UG i działacze społeczni w gminie Gózd także istniał nacisk na zapisywanie się do PZPR. Namawiano, obiecywano różnego rodzaju przywileje, zostawiano deklaracje członkowskie. Na wsiach obiecywano drogi. Gdy jednak część mieszkańców danej wsi zapisała się do PZPR licząc na inwestycję drogową, niestety spotykało ich często rozczarowanie²⁰.

Z okazji 1 Maja niemal obowiązkowe było uczestnictwo w pochodzie. Mieszkańcy gminy Gózd mieli wyznaczone miejsce pochodów w Zwoleniu. Z tej okazji organizowano zbiorowy transport furmankami. Rolnicy natomiast często wykorzystywali wolny dzień na prace polowe. Zdarzały się przypadki że milicjanci szykanowali takich rolników. Odpowiadano wtedy: *Święto pracy czcimy pracą*²¹.

Bezpieczeństwo

Podstawowe formy bezpieczeństwa w gminie zapewniał miejscowy posterunek Milicji Obywatelskiej z siedzibą w Goździe.

W gminie działał dodatkowo Gminny Komitet ORMÓ. Z czasem Gminny Komitet zweryfikował stan kadr ORMÓ. Na 47 członków w 1974 roku skreślono 15 nazwisk, *którzy swoim postępowaniem nie zasługiwali na miano członka ORMÓ*. Gminny Komitet ORMÓ ubolewał, że tylko 8 członków organizacji w gminie należy do PZPR, a 2 do ZSL-u. Pozostali byli bezpartyjni.

Dużo większym prestiżem niż MO i ORMÓ cieszyły się jednostki Ochotniczych Straży

---

²⁰ Relacja pracowników UG Gózd i działaczy społecznych.

²¹ Jak wyżej.

Pożarnych. Początkowo w gminie funkcjonowało 8 jednostek OSP. Na ich wyposażeniu były dwa samochody pożarnicze oraz 17 motopomp. Do przodujących jednostek OSP należały Kuczki i Gózd. Marzeniem każdej OSP było powstanie remizy. Obiekty te często budowano czynem społecznym przez całą społeczność wsi. W remizach mieściły się jednostki kulturalne, świetlice, spotykały się koła gospodyń wiejskich. Remiza często były prawdziwym centrum wsi.

W latach 70. w trakcie budowy były strażnice w Budach Niemianowskich oraz Kłonówku²². W latach 80. powstawały kolejne strażnice OSP.

Na czele gminnych jednostek OSP stał Bolesław Węglarz – bardzo zasłużony społecznik.

W związku z dużym zagrożeniem pożarowym w drewnianej zabudowie nakazywano posiadanie przez wszystkich gospodarzy sprzętu przeciwpożarowego. We wsiach powołano tak zwane trójki, które dokonywały przeglądu zabezpieczeń przeciwpożarowych w poszczególnych wsiach.

W 1987 roku oddano do użytku nową remizę w Kuczkach. Okazją było 60 lecie miejscowej jednostki OSP i wręczenie sztandaru. Miejscowa remiza stała się z czasem lokalnym ośrodkiem kultury²³.

Strażacy cieszyli się dużym poważaniem. Organizowane przez nich budowy remiz czynem społecznym integrowały całą społeczność wsi. To właśnie strażacy inicjowali wiele innych czynów społecznych. W okresie wyborów do rad narodowych czy do sejmu władze wykorzystywały strażaków do przywożenia wyborców do punktów głosowań. Dodatkowo strażacy organizowali zabawy wiejskie będące formą integracji społecznej.

Sport

Należy też wspomnieć o kulturze fizycznej. W 1973 roku szkoły w gminie Gózd nie dysponowały żadnymi obiektami sportowymi. Dopiero planowano w czynie społecznym zbudować boisko do piłki siatkowej w Małęczynie, do piłki ręcznej w Podgórzu i Kuczkach.

Niektóre sołectwa posiadały place przypominające boiska sportowe. Organizowały się wokół nich – LZS-y, czyli Ludowe Zespoły Sportowe. Głównym sportem dla mieszkańców wsi, zwłaszcza młodych była piłka nożna. Organizowano także grę w palanta.

---

²² AP Radom, GRN Gózd, sygn. 1.

²³ *Słowo Ludu*, 1988 nr 266.

GMINNA RADA NARODOWA GÓZD

Na czele władz lokalnych stała gminna rada narodowa – organ uchwałodawczy.

Ustawa o powołaniu gmin i rad narodowych wprowadziła dość rewolucyjne, jak na PRL, zmiany. Przede wszystkim ustalono wyraźny podział między funkcjami stanowiącymi i wykonawczymi (do tej pory scalały je prezydium rad narodowych). Organami uchwałodawczymi stały się gminne rady narodowe liczące kilkadziesiąt osób. Gminne rady pierwszej kadencji były dość liczne, bowiem zasiedli w nich radni wybrani jeszcze w wyborach z 1969 roku. Wybory do rad narodowych przeprowadzono po raz pierwszy w dniu 9 grudnia 1973 roku. Kolejne zaś 5 lutego 1978 roku, 17 czerwca 1984 roku i 19 czerwca 1988 roku.

Jan Wasiak – społecznik gminy Gózd pamięta jak wybierano kandydatów na radnych na zebraniu wiejskim w 1984 roku. Wiosną tego roku przyjechała do wsi Kiedrzyń na zebranie wiejskie sekretarz UG Danuta Szeląg i oznajmiła: *Co ja będę gadała, wybory się zbliżają, macie jakiegoś kandydata?* Jan Wasiak wspomina: *Ludzie patrzą po sobie. Będziesz ty? No będę. Ale musi być kontrkandydat. No to może ty?* W ten sposób wybrano dwóch kandydatów na radnego do GRN w danym okręgu. Głosowanie zwyciężył Jan Wasiak.

Frekwencja wyborcza w każdej gminie zbliżała się zawsze do 100%, według oficjalnych komunikatów. W praktyce powszechne było głosowanie za członków rodziny i inne drobne sztuczki podwyższające frekwencję. Komisje wyborcze musiały wykazać się odpowiednimi wynikami. W przypadkach niskiej frekwencji dowożono wyborców samochodami strażackimi.

Rada narodowa ze swojego składu wybierała prezydium i komisje, a przewodniczącą, jego zastępcy i szefowie komisji tworzyli prezydium rady narodowej. Prezydium reprezentowało jednostkę na zewnątrz. Warto dodać, że przewodniczącym rady zostawał, obligatoryjnie, w latach 1974-1980, pierwszy sekretarz lokalnego komitetu PZPR. Zastępcami przewodniczącego stawali się członkowie Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego i Stronnictwa Demokratycznego.

Na przełomie lat 70. i 80. XX wieku cała polska gospodarka, w tym także rolnictwo, przeżyły gwałtowne załamanie. W grudniu 1981 roku wprowadzono stan wojenny, była to rozpaczliwa próba obrony systemu socjalistycznego w Polsce. Działalność rad narodowych została zawieszona na kilka miesięcy, a w każdej gminie powołano Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego. Do gmin przybyły Terenowe Grupy Operacyjne, które miały uzdrowić sytuację gospodarczą. Jednak metodami wojskowymi nie udało się naprawić niewydolnego systemu gospodarczego.

Po zniesieniu stanu wojennego w roku 1983 władze postanowiły stworzyć pozory zmiany, aby spacyfikować nienajlepsze nastroje. Nowa ustawa z 20 lipca 1983 roku *o systemie rad narodowych i samorządu terytorialnego*²⁴ dała radom narodowym możliwość samodzielnego wyboru naczelnika gminy spośród uzgodnionych kandydatów, jednak powoływał go i odwoływał wojewoda. Rada narodowa pod koniec każdego roku budżetowego głosowała nad absolutorium dla naczelnika z wykonania budżetu²⁵.

Rady narodowe zostały zlikwidowane na początku 1990 roku na mocy obecnej ustawy o samorządzie gminnym. Ostatnia kadencja rad narodowych została skrócona.

---

²⁴ Dz. U. z 1983 r., nr 41, poz. 185.

²⁵ Tamże.

KADENCJA 1969-1973

Gminna Rada Narodowa spotykała się w różnych miejscach z powodu trudnych warunków lokalowych. Posiedzenia odbywały się w szkole w Goździe, w sali SKR-u czy też Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej. W skład GRN Gózd w pierwszych miesiącach 1973 roku wchodziły następujące osoby²⁶:

Adamczyk Henryk,
Kwaśnik Danuta,
Adach Franciszek,
Mizerska Wanda,
Pasek Stanisław,
Jurek Bolesław,
Samuś Władysława,
Winiarski Jan,
Kowalski Stanisław,
Niezgoda Stanisław,
Maciejczyk Tadeusz,
Molenda Stanisław,
Różański Józef,
Kopeć Tadeusz,
Marchewka Władysław,
Tokarski Stanisław,
Bekasiewicz Stefan,
Jaroszek Bolesław,
Białas Stefan,
Grylak Stanisław,
Nowacka Janina,
Karcz Aleksander,
Dąbrowski Wacław,
Dobrowolski Wacław,
Rybiński Sylwester,
Mirota Jan,
Kamiński Wacław,
Korycki Kazimierz,
Adach Kazimierz,
Brzeski Tadeusz,
Jankowski Kazimierz,
Gębczyk Stanisław,
Deja Tadeusz,
Nadolski Lucjan,
Malik Maria,
Lipiec Józef,
Lipiec Stanisław,

---

²⁶ AP Radom, GRN Gózd, sygn. 1.

Linowski Zbigniew,
 Mały Franciszek,
 Machnio Józef,
 Wiśniewski Antoni,
 Marczykowski Adam,
 Wlazłowski Marian,
 Balana Marian,
 Żaczek Krystyna,
 Waniek Stanisław,
 Kiraga Stefan,
 Wdowska Czesława,
 Kopczyński Tadeusz,
 Adach Bronisław,
 Marchewka Waclaw,
 Kucab Michał,
 Lipiec Szczepan,
 Kamiński Jan,
 Trybuł Henryk

Pierwsza sesja GRN miała miejsca 3 stycznia 1973 roku w lokalu Szkoły Podstawowej w Goździe. Przybyło kilku oficjeli z Kielc i Radomia, w tym przewodniczący Prezydium Powiatowej Rady Narodowej. Przybył także pierwszy sekretarz KG PZPR w Goździe Stanisław Orczykowski i prezes Komitetu Gminnego ZSL-u Adolf Smagieł. Sesję otworzył radny senior Stanisław Pasek.

W skład prezydium jednomyślnie wybrano następujące osoby²⁷:

Nazwisko i imię	Funkcja
Waniek Stanisław ²⁸	Przewodniczący prezydium
Karcz Aleksander ²⁹	Zastępca przewodniczącego
Nadolski Lucjan	Członek prezydium, przewodniczący Komisji Rolnictwa
Niezgoda Stanisław	Członek prezydium, przewodniczący Komisji Planu i Budżetu
Mały Franciszek	Członek prezydium, przewodniczący Komisji Oświaty, Kultury i Spraw Socjalnych
Trybuł Henryk	Członek prezydium, przewodniczący Komisji Ładu i Porządku Publicznego

Podczas pierwszej sesji radni podnosili liczne bolączki jakie dotykały mieszkańców wsi. Korzystano bowiem z obecności licznych oficjeli. Psuło to podniosłą atmosferę jaką starali się narzucić działacze partyjni i państwowi. Jednak gmina Gózd nie była w tym wyjątkiem.

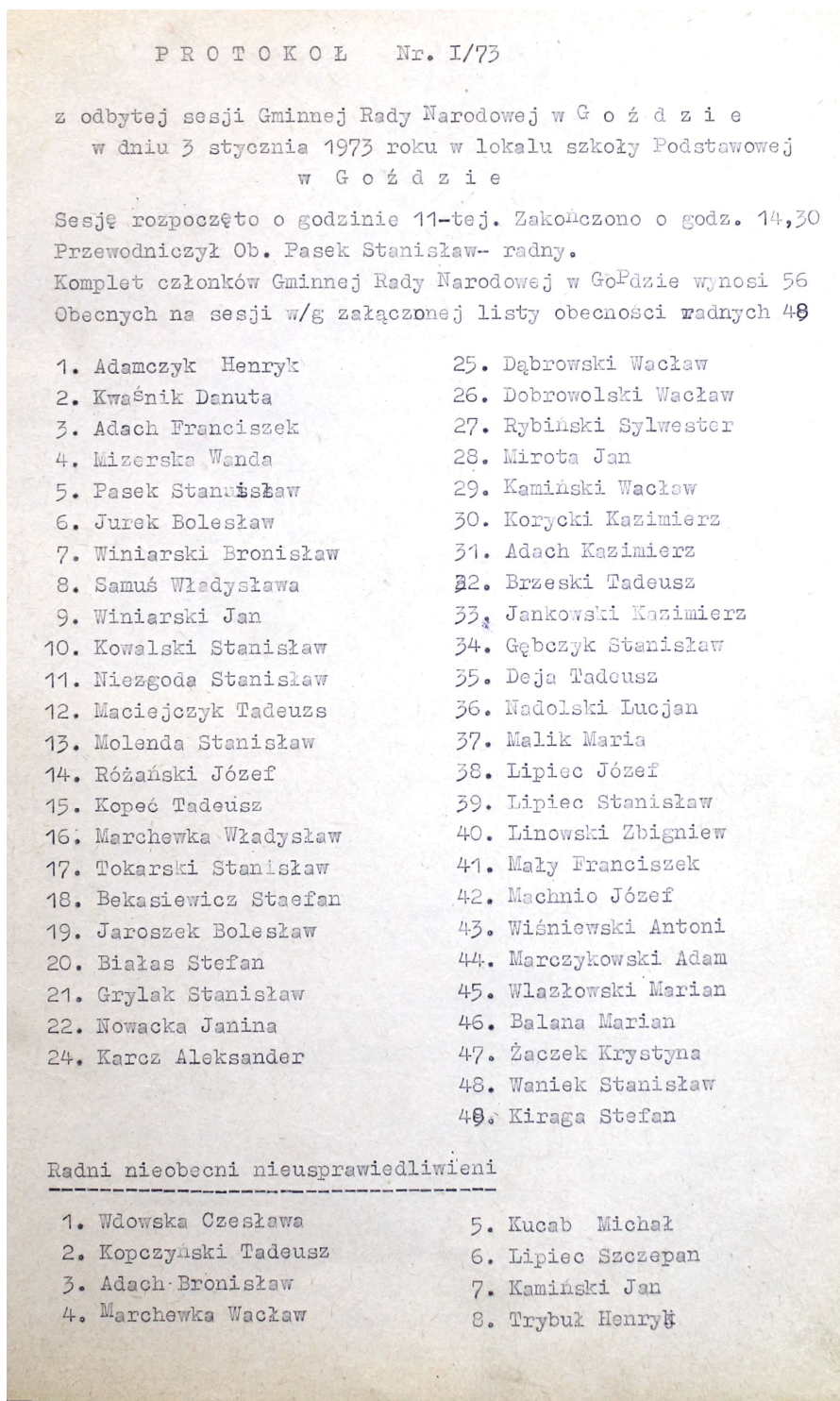
Na przykład duże problemy stwarzały połączenie komunikacyjne. Wsie Kłonów i Kłonówek miały bardzo utrudniony dojazd do Gozdu- do siedziby władz gminy. Alarmował o tym radny Józef Stępień z Kłonowa. Nie wszystkie wsie miały połączenia telefoniczne. Niektóre wsie nie posiadały sklepów (Wojstawice). Radni z Grzmucina apelowali o budowę

²⁷ AP Radom, GRN Gózd, sygn. 1, k.

²⁸ Długoletni działacz PZPR.

²⁹ Długoletni działacz ZSL-u.

drogi Grzmicin-Klwatka oraz zaopatrzenie sklepu w tej wsi w artykuły spożywcze. Dodatkowo w tej wsi włącznik światła ulicznego znajdował się w domu prywatnym, a jego właściciel wyjechał. Nocami Grzmicin tonął w ciemnościach. W Kłonowie zamknięto biuro gromadzkie a tylko tam znajdował się jedyny telefon w tej wsi. W Kiedrzynie natomiast poprzedni sołtys został aresztowany i należało wybrać nowego³⁰.

Pierwsza strona protokołu akt gminy Gózd

³⁰ AP Radom, GRN Gózd, sygn. 1, k. 4.

Pierwsza sesja GRN – zdjęcie poglądowe (zbiory własne autora)

Fotografia prawdopodobnie z dożynek – wrzesień 1973 roku. Przy mikrofonie Janina Nowacka – działaczka KGW Kuczki. Na zdjęciu także Klimkiewicz (działacz PSL-u), Jan Tokarski (Kłonówek Kolonia), Władysław Świostek (sekretarz KG PZPR), Zygmunt Malarczyk (naczelnik gminy), pani Mąkosa (działaczka KGW ze Słupicy) oraz Stanisław Waniek (działacz społeczny z Małęczyna). Foto z archiwum UG Gózd

KADENCJA 1973-1977

W dniu 9 grudnia 1973 roku przeprowadzono po raz pierwszy wybory do gminnych rad narodowych. W skład GRN Gózd wybrano następujące osoby:

Nazwisko i imię	Miejscowość
Świostek Władysław	Gózd
Czyż Henryk	Gózd
Kajdan Janina	Podgóra
Niezgoda Stanisław	Lipiny
Żarkowski Stanisław	Lipiny
Gryz Urszula	Piskornica
Wójcik Kazimierz	Drożanki
Sitek Stanisław	Drożanki
Samuś Władysława	Karszówka
Bukalski Waclaw	Kłonów
Maciejczyk Jan	Kłonów
Tokarski Jan	Kłonówek
Skrok Jan	Kłonówek
Kiraga Jan	Kuczki Kolonia
Kopeć Tadeusz	Kuczki Wieś
Nowacka Janina	Kuczki Kolonia
Smagiel Adolf	Klwatka
Jabłońska Stanisława	Klwatka
Suwała Teresa	Kiedrzyn
Stanios Józef	Grzmucin
Balana Marian	Grzmucin
Grosiak Józef	Wojślawice
Mały Franciszek	Małęczyn
Kiepiel Stanisława	Małęczyn
Lipiec Stanisław	Małęczyn

Pierwsza sesja nowej GRN miała miejsce 21 grudnia 1973 roku. W skład prezydium GRN wybrano następujące osoby³¹:

Nazwisko i imię	Funkcja
Świostek Władysław	Przewodniczący prezydium
Kiraga Jan	Zastępca przewodniczącego
Smagiel Adolf	Zastępca przewodniczącego
Sitek Stanisław	Członek prezydium, przewodniczący Komisji Ładu i Porządku Publicznego
Niezgoda Stanisław	Członek prezydium, przewodniczący Komisji Rozwoju Gospodarczego i Zaopatrzenia
Mały Franciszek	Członek prezydium, przewodniczący Komisji Oświaty, Kultury i Spraw Socjalnych
Stanios Józef	Członek prezydium, przewodniczący Komisji Rolnictwa

³¹ Tamże, sygn. 2.

Ważniejsze postacie w gminie w latach 70.:

Nazwisko i imię	Funkcja
Adamczyk Henryk	Komendant MO
Gregorczyk Teresa	Kierownik SOP
Gocel Janusz	Kierownik Ośrodka Zdrowia
Szulga Andrzej	Kierownik Lecznicy Weterynaryjnej
Chebowski Józef	Przewodniczący Związku Gminnego ZSMW
Paduch Ryszard	Prezes Kółka Rolniczego w Goździe
Strojny Józef	Gminny Dyrektor Szkół
Grzeszczyk Franciszek	Kierownik Filii Gminnej Spółdzielni
Deja Halina	Kierownik Gminnej Biblioteki
Różankiewicz Edmund	Lekarz Weterynarii
Mazierski Janusz	Przewodniczący Związku Gminnego Związku Socjalistycznej Młodzieży Polskiej

KADENCJA 1978-1984

Po wyborach do rad narodowych z 5 lutego 1978 roku w skład GRN wybrano następujące osoby:

Nazwisko i imię	Miejscowość
Świostek Władysław	Gózd
Czyż Henryk	Gózd
Serafin Bogumiła	Gózd
Adach Edward	Karszówka
Nowak Kazimierz	Piskornica
Żarkowski Stanisław	Lipiny
Niezgoda Stanisław	Lipiny
Wójcik Kazimierz	Drożanki
Piorun Stanisław	Drożanki
Wdowska Czesława	Podgóra
Maciejczyk Jan	Kłonów
Buraczyński Lucjan	Kłonów
Skrok Jan	Kłonówek
Mosioł Henryk	Kłonówek
Adach Kazimierz	Kłonówek
Kiraga Jan	Kuczki Kolonia
Nowacka Janina	Kuczki Kolonia
Białas Alicja	Kuczki Kolonia
Kopeć Tadeusz	Kuczki wieś
Grosiak Józef	Wojsławice
Jadczak Stanisław	Wojsławice
Marczykowski Adam	Grzmucin
Smagiel Adolf	Klwatka
Prygiel Teresa	Klwatka
Mąkosa Władysław	Klwatka
Gromski Henryk	Kiedrzym
Mały Franciszek	Małęczyn
Lipiec Tadeusz	Małęczyn

Warchoł Krystyna	Małęczyn
Mazur Leokadia	Klwatka

Skład prezydium GRN od lutego 1978³²:

Nazwisko i imię	Funkcja
Świostek Władysław	Przewodniczący prezydium
Kiraga Jan	Zastępca przewodniczącego
Smagiel Adolf	Zastępca przewodniczącego
Niezgoda Stanisław	Przewodniczący Komisji Rolnictwa
Wdowska Czesława	Przewodnicząca Komisji Ładu i Porządku Publicznego
Mosioł Henryk	Przewodniczący Komisji Rozwoju Gospodarczego i Zaopatrzenia
Mały Franciszek	Przewodniczący Komisji Kultury, Oświaty i Spraw Socjalnych

W 1979 lub 1980 roku do grona radnych został dołączony Józef Bilski, który objął przewodnictwo Gminnego Komitetu PZPR i funkcję przewodniczącego prezydium GRN. Od 2 lipca 1982 roku nowym przewodniczącym prezydium został Franciszek Mały.

W okresie tej kadencji miał miejsce stan wojenny (1981-1983). Do gminy Gózd przysłano dwóch żołnierzy. Przyjechali z bojowym nastawieniem ukrócenia bałaganu i marnotrawstwa. Sprawdzali każdą instytucję, rozliczali z wyników pracy. Dopytywali się o efektywność gospodarki. W specjalistycznych sprawach wspierali się fachowcami.

Jednak nawet żołnierze nie mieli możliwości zaopatrzenia wszystkich w węgiel, którego bardzo brakowało w mroźną zimę 1981/1982. Rolnikom należał się węgiel w zamian za dostawę żywca. Przy rozdziale tego surowca dochodziło nawet do rękoczynów³³.

KADENCJA 1984-1988

17 czerwca 1984 roku przeprowadzono kolejne wybory do rad narodowych. W skład GRN wybrano następujące osoby³⁴:

Rębisz Marian,
 Niezgoda Stanisław,
 Żarkowski Stanisław,
 Wójcik Kazimierz,
 Pasek Stanisław,
 Kobylska Stefania,
 Kazirodek Kazimierz,
 Serafin Krystyna,
 Chebdowski Józef,

³² Tamże, sygn. 5.

³³ Relacja pracowników UG Gózd i działaczy społecznych.

³⁴ Dz. Urz. Województwa Radomskiego, 1984 nr 1, poz. 2.

Matejek Józef,
 Molenda Andrzej,
 Banasik Jan,
 Maciejczyk Jan,
 Adach Kazimierz,
 Kozak Waclaw,
 Skrok Jan,
 Jankowski Kazimierz,
 Smagiel Adolf,
 Szczęsny Tadeusz,
 Woźniak Marian,
 Mąkosa Janusz,
 Wasiak Jan,
 Lipiec Franciszek,
 Wiśniewski Henryk,
 Mały Franciszek,
 Kiepiel Stanisława,
 Korcz Wiesława

27 czerwca 1984 roku zebrała się po raz pierwszy nowo wybrana rada narodowa. W tym okresie zauważalna była już różnica w kulturze politycznej. Po wyborach po raz pierwszy zgłaszano więcej niż jedną kandydaturę na stanowiska w prezydium. Wybierano osoby cieszące się autentycznym szacunkiem, a nie narzucone przez czynniki partyjne.

W skład prezydium powołano następujące osoby³⁵:

Nazwisko i imię	Funkcja
Kazirodek Kazimierz	Przewodniczący prezydium
Kozak Waclaw	Zastępca przewodniczącego
Jadcak Stanisław	Zastępca przewodniczącego
Korcz Wiesława	Członek prezydium
Smagiel Adolf	Członek prezydium
Adach Kazimierz	Członek prezydium
Kobyłska Stefania	Członek prezydium
Banasik Jan	Członek prezydium

Ważniejsze osoby w gminie w latach 80. XX wieku:

Nazwisko i imię	Funkcja
Gil Stanisław	I sekretarz KG PZPR
Lipiec Jerzy	Komendant MO
Bocheński Andrzej	Lekarz Weterynarii
Gocel Janusz, następnie Macierzyńska Danuta	Kierownik Ośrodka Zdrowia
Trybuł Henryk	Gminny Dyrektor Szkół, następnie Inspektor Oświaty i Wychowania
Nowacka Janina	Przewodnicząca Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego

³⁵ Tamże, sygn. 8.

Węglarz Bolesław	Przewodniczący Gminnego Związku Kółek i Organizacji Rolniczych
Górska Lidia,	I sekretarz KG PZPR (od 1985)
Nadolski Lucjan	Radny Wojewódzkiej Rady Narodowej
Grzywacz Marianna	Kierownik Gminnej Biblioteki
Kwapisiewicz Wiesław	I sekretarz KG PZPR (od 1986)
Niezgoda Henryk	Prezes Gminnego Komitetu Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego
Mazurkiewicz Teresa	Naczelnik Urzędu Pocztowego
Krok Weronika	Kierownik Oddziału Banku Spółdzielczego w Goździe
Prygiel Stanisław	Komendant Gminny OSP
Kościelniak Władysław	Przedstawiciel NSZZ RI „Solidarność” (od 1989)
Kiepiel Stanisława	Przewodnicząca KGW
Kiraga Jan	Przewodniczący Komitetu Obywatelskiego (od 1989)
Sosnowska Maria	Prezes SKR Gózd
Kazirodek Kazimierz	Prezes RSP Gózd

KADENCJA 1988-1990

19 czerwca 1988 roku wybrano kolejną Gminną Radę Narodową w Goździe. W jej skład wybrano następujące osoby³⁶:

Cebula Tadeusz,
 Stróż Andrzej,
 Węglarz Bolesław,
 Skiba Franciszek,
 Kazirodek Kazimierz,
 Chebdowski Józef,
 Molenda Stanisław,
 Niezgoda Piotr,
 Nowak Jan,
 Nadolski Marek,
 Rutka Jan,
 Kozak Waclaw,
 Zięba Krzysztof,
 Maciejczyk Jan,
 Korycki Andrzej,
 Korcz Wiesława,
 Mroczek Józef,
 Marchewka Mieczysław,
 Siczek Józef,
 Mroczek Maria,
 Mąkosa Janusz,

³⁶ Dz. Urz. Województwa Radomskiego, 1988 nr 13, s. 20.

Jadczak Stanisław,
 Pszczoła Andrzej,
 Wrochna Zdzisław,
 Woźniak Marian,
 Szczęsny Tadeusz,
 Prygiel Teresa,
 Szczęsny Andrzej,
 Wargacka Barbara,
 Wdowska Władysława,
 Kucharski Henryk,
 Wasiak Jan,
 Chrzanowska Teresa,
 Lipiec Franciszek,
 Mąkosa Wiesław

W skład prezydium wchodzi:

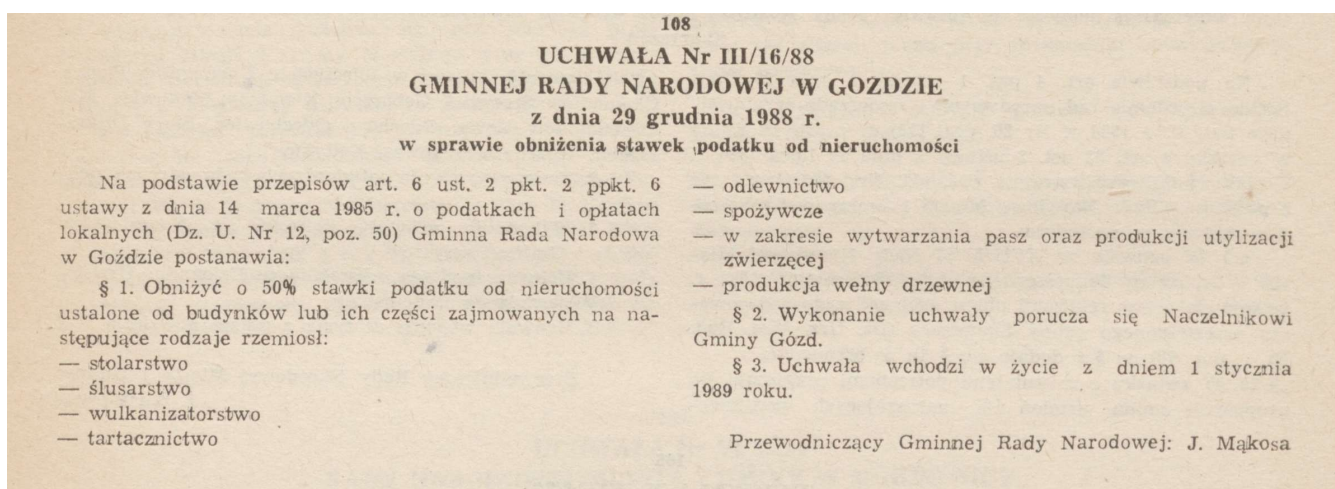
Nazwisko i imię	Funkcja
Mąkosa Janusz	Przewodniczący Prezydium
Siczek Józef	Zastępca Przewodniczącego
Kozak Waław	Zastępca Przewodniczącego
Wasiak Jan	Komisja ds. Samorządu
Korcz Wiesława	Komisja Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
Zięba Krzysztof	Komisja Rolnictwa, Gospodarki Żywnościowej i Finansów
Mroczek Maria	Komisja Oświaty, Zdrowia, Spraw Socjalnych i Ochrony Środowiska
Jadczak Stanisław	Komisja Administracji, Przestrzegania Prawa i Porządku Publicznego

Obrady GRN (zdjęcie ilustracyjne)

W latach 80. XX wieku Gminna Rada Narodowa w Goździe stawała się często areną licznych sporów. Symbolem licznych sporów były częste zmiany na stanowisku naczelnika. Radna Mroczek Maria ze wsi Kuczki Kolonia podsumowała to w ten sposób: *Przysłuchując się dzisiejszym głosom dochodzę do wniosku, że jeżeli nie będzie zgody to my nic nie zrobimy. Był naczelnik Malarczyk – zły, był Sęczyk – zły, był Gil – zły. Teraz jest Mroczek i też źle. Klótnie wywołują jedni i ci sami ludzie, którym nie zależy na tym, żeby było dobrze na naszym terenie tylko żeby były klótnie.*

Spory przeniosły się nawet na poziom sołectw. Na przykład w Małęczynie odbyło się zebranie wiejskie w sprawie podziału sołectwa. Jak wspomina dokumentacja gminy było bardzo burzliwe.

Jedna z uchwał GRN Gózd publikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Radomskiego.

Gminna Rada Narodowa Gózd zakończyła działalność z końcem kwietnia 1990 roku. Ostatnia sesja miała miejsce 20 kwietnia 1990 roku. Niedługo potem odbyły wolne wybory samorządowe.

NACZELNICY GMINY GÓZD

Od 1973 roku wprowadzono w Polsce stanowisko **naczelnika**. Był to organ administracji państwowej oraz organ wykonawczy i zarządzający gminnej rady narodowej³⁷. Posiadał liczne obowiązki i uprawnienia, jednak mógł popaść w konflikt z przewodniczącym prezydium, który posiadał ogromną władzę z racji przewodzenia lokalnym strukturom PZPR. Organem pomocniczym naczelnika był natomiast **urząd gminy** jako *terenowy organ administracji państwowej do wykonywania zadań naczelnika gminy*.

Naczelnik był powoływany i odwoływany przez wojewodę, a rada narodowa mogła tylko wyrażać niewiążącą opinię o kandydaturze³⁸. Naczelnicy musieli legitymować się przynajmniej średnim wykształceniem, preferowano jednak wyższe rolnicze lub inżynierskie. Już od wakacji 1972 roku przyszli naczelnicy gmin przechodzili intensywne szkolenie, od

³⁷ Dz. U. z 1972 r., nr 49, poz. 315.

³⁸ Dz. U. z 1972 r., nr 49, poz. 312.

listopada rozpoczęli kompletowanie kadr podległych sobie urzędów. Również ich pracownicy mieli posiadać przynajmniej średnie wykształcenie. Po raz pierwszy w administracji PRL postawiono na fachowość.

Pierwszym naczelnikiem został **Zygmunt Malarczyk** (ur. 1943). Posiadał wyższe wykształcenie rolnicze (zootechnik), miał też własne gospodarstwo rolne³⁹. Należał do ZSL-u i właśnie ta partia wysunęła jego kandydaturę. Znał gminę, ponieważ pracował w miejscowej gromadzkiej służbie rolnej. Mieszkał w budynku agronomówki. Jak sam wspomina rozpoczął takie inwestycje jak budowa oczyszczalni ścieków, hydrofornii, budowa gmachu UG i szkoły⁴⁰. Mówi też o inwestycjach drogowych. Naczelnik Malarczyk pracował do początku 1983 roku. Ponad 10 letni okres pracy naczelnika Malarczyka czynił z niego jednego z dłużej urzędujących w województwie. W 1983 roku pojawiła się możliwość przejścia do pracy w Jedlni-Letnisku złożył więc wypowiedzenie na ręce wojewody. Ówczesna sekretarz gminy – Danuta Szelaąg wspomina, że mieszkańcy i działacze zarzucali naczelnikowi zbyt małe inwestycje w gminie Gózd⁴¹. Należy jednak przyznać, że potrzeby były bardzo wielkie. Gmina nie dysponowała nawet odpowiednią siedzibą władz czy też Zbiornią Szkołą Gminną.

Kolejnym naczelnikiem gminy został **Lech Sęczyk**. Mieszkał w Jedlni-Letnisku i poprzednio pracował na stanowisku naczelnika w Sieciechowie. Naczelnikowanie w Goździe było dla niego lepszym rozwiązaniem i wojewoda wyznaczył go na nowego naczelnika. Objął stanowisko 1 lutego 1983 roku. Był merytorycznie przygotowany na stanowisko. Ukończył prawo administracyjne na Uniwersytecie Jagiellońskim. Jednocześnie pracownicy zapamiętali go jako bardzo dobrego i sprawiedliwego szefa⁴². Za jego czasów rozpoczęto między innymi „potajemną” budowę przyszłej siedziby UG jako remizy strażackiej. Powstawały także inne obiekty. Ówczesna gmina Gózd była pełna różnorodnych konfliktów i ambicji wielu działaczy lokalnych. Każda sesja GRN była czasem wielu ostrych słów. Naczelnikowi nie było łatwo pogodzić wszystkie interesy. Po kilku latach pracy Lech Sęczyk przeszedł do pracy w Radomiu w instytucji podległej wojewodzie⁴³. Oficjalnie z dniem 16 kwietnia 1985 roku nastąpił wakat na stanowisku naczelnika w Goździe.

Wojewoda radomski musiał w trybie pilnym znaleźć nowego kandydata. Naczelnikiem został wtedy **Stanisław Gil** – długoletni pracownik Gminnej Służby Rolnej i działacz PZPR-u. Nowy naczelnik został oficjalnie wybrany przez GRN 17 maja 1985 roku. Kolejny szef UG Gózd pracował do początków 1988 roku. Dawny naczelnik wspomina, że za jego czasów zbierano fundusze i udało się zrealizować inwestycje budowy szkoły w Goździe, ośrodka zdrowia oraz dwóch remiz; w Budach Niemianowskich i Kuczkach. Na początku 1988 roku pojawia się możliwość etatowej pracy w Komitecie Gminnym PZPR i Stanisław Gil odszedł ze stanowiska naczelnika⁴⁴.

6 czerwca 1988 roku na forum GRN rozpatrywano kandydaturę nowego naczelnika. Kandydatem władz wojewódzkich był **Józef Mroczek** – pochodzący z Kuczek dawny sekretarz UG, znany w gminie Gózd. Radni przegłosowali jego kandydaturę. W gminie Gózd już istniało wiele konfliktów a praca nowego naczelnika nie uspokoiła sytuacji. Niektórzy działacze mieli duże zastrzeżenia do jego pracy. Zarzucano mu próby przeniesienia siedziby do Kuczek.

29 grudnia 1988 roku głosowano nad wotum nieufności wobec naczelnika Mroczka.

---

³⁹ Relacja Danuty Szelaąg.

⁴⁰ Relacja Zygmunta Malarczyka.

⁴¹ Relacja Danuty Szelaąg.

⁴² Jak wyżej.

⁴³ Relacja Danuty Szelaąg.

⁴⁴ Relacja Stanisława Gila.

Wniosek został odrzucony, jednak naczelnik nie pracował już długo. Odszedł ze stanowiska wiosną 1989 roku.

Wojewoda radomski został zmuszony do przedstawienia GRN nowej kandydatury na naczelnika gminy. W UW powstał jednak pomysł aby przedstawić w Goździe drugiego kandydata, aby było bardziej „demokratycznie”. Pewnym kandydatem był Tomasz Kieloch. Natomiast jego kontrkandydatem miał być Andrzej Pacholczak pracownik Igłopolu w Radomiu⁴⁵, który właśnie przechodził do pracy w Zakładach Tytoniowych. Nigdy nie był w Goździe i nie znał gminy. To miała być formalność, wyświadczenie przysługi z jego strony na rzecz UW⁴⁶.

Podczas sesji GRN na której wybierano naczelnika kandydaci zaprezentowali się radnym. Zadawano im pytania dotyczące spraw gospodarczych i administracyjnych. Jak wspomina Jan Wasiak niezwykle pewny siebie kandydat Tomasz Kieloch nie zrobił dobrego wrażenia. Wojewoda obiecał mu już stanowisko. Natomiast Andrzej Pacholczak zachowywał się naturalnie, przywitał się bardzo serdecznie z radnymi. Następnie komisja skrutacyjna przystąpiła do pracy. Co ciekawe jej przewodniczącym był dawny naczelnik Józef Mroczek.

Gdy komisja liczyła głosy Andrzej Pacholczak wyszedł z sali obrad i poszedł do samochodu aby wyjechać. Spełnił umówione zadanie. Jego Fiat 126p (Maluch) nie chciał jednak odpalić. Pan Andrzej rozglądał się za kimś, kto będzie tak miły i „popchnie” samochód. Zamiast wyczekiwanej pomocy z sali obrad wyszedł jeden z radnych i oznajmił zdziwionemu Andrzejowi Pacholczakowi, że właśnie został wybrany na naczelnika gminy Gózd⁴⁷.

Wojewoda był także zdziwiony, jednak musiał uznać wybór GRN Gózd i powołał go na stanowisko. Nowy naczelnik był w trudnej sytuacji bowiem miał inne plany zawodowe. Praca była gorzej płatna i w dodatku z dojazdami z Radomia. Podjął jednak wyzwanie. Jak sam wspomina, gdy przyjechał do UG Gózd, aby objąć stanowisku nie wiedział nawet gdzie jest sekretariat UG.

Nowy naczelnik z energią rozpoczął pracę na rzecz gminy Gózd. Był człowiekiem dobrze znającym regionalne układy, towarzyskim, mającym liczne znajomości. Za jego czasów rozpoczęto budowę wodociągów i kolejnych dróg. Dzięki licznym kontaktom w Radomiu i Warszawie udało mu się w krótkim czasie przeprowadzić wiele inwestycji, bowiem do tej pory gmina Gózd w wielu dziedzinach odstawała od sąsiednich jednostek. Andrzej Pacholczak okazał się ostatnim naczelnikiem gminy Gózd.

Dawni naczelnicy; Andrzej Pacholczak i Stanisław Gil wspominając swoją pracę podkreślali, że niemal codziennie należało raportować do wojewody wyniki gospodarcze (skup zbóż, siewy, skup żywca itp.). Na naradach u wojewody trzeba było się często *spowiadać* ze swoich działań. To właśnie wojewoda decydował o poborach, które mógł bardzo łatwo obniżyć. Na biurku naczelnika stały dwa telefony, jeden zwykły, drugi czerwony. Ten drugi łączył bezpośrednio z UW.

Naczelnicy w tamtym okresie posiadali wiele dodatkowych obowiązków. Na przykład stali na czele Komisji Przydziału Maszyn Rolniczych oraz podobnej Komisji Przydziału Materiałów Budowlanych. Rolnicy potrzebowali duże ilości sprzętu rolniczego i materiałów budowlanych, których jednak dla wszystkich nie mogło wystarczyć. Powodowało to rozgoryczenie na wsi. Często do komitetów PZPR wysyłano skargi na naczelników.

---

⁴⁵ Pacholczak pochodził z Opatowa.

⁴⁶ Relacja Andrzeja Pacholczaka.

⁴⁷ Jak wyżej.

Ad.pkt.4.

a/ Dla przeprowadzenia głosowania nad wyborem Naczelnika Gminy Przewodniczący GRN zaproponował powołanie 3 osobowej Komisji Skrutacyjnej. W skład Komisji zgłoszono następujących Radnych:

Ob.Skibę Franciszka ,Ob.Nowaka Jania i Ob.Mroczka Józefa.

Przewodniczący GRN poddał skład Komisji pod głosowanie i w wyniku głosowania jawnego powołano Komisję Skrutacyjną w w/w składzie /przy 1 głosie wstrzymującym się/.

b/ Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej poinformował ,że w wyniku działań podjętych przez Prezydium GRN w porozumieniu z Wojewodą Łódzkim zdecydowano ,aby do wyboru Naczelnika Gminy na dzisiejszej sesji przedstawić dwóch kandydatów tj. Ob.Kielocha Tomasza i Ob.Pacholczaka Andrzeja.

Następnie poprosił kandydatów na Naczelnika Gminy o przedstawienie się i zaprezentowanie Obywatelom Radnym.

Po zaprezentowaniu się kandydatów Radni GRN zadawali im pytania dotyczące spraw gospodarczych ,administracyjnych którymi chcieliby zająć się gdy będą wybrani na stanowisko Naczelnika Gminy Goźd. Każdy z kandydatów udzielił odpowiedzi na zadane pytania.

c/ Następnie Komisja Skrutacyjna udała się do osobnego pomieszczenia celem ukonstytuowania się i przygotowania kart do głosowania. Po powrocie na salę obrad Przewodniczący Komisji Ob.Mroczek Józef wyjaśnił zasady głosowania , rozdano karty do głosowania i przeprowadzono głosowanie. Po przeprowadzeniu głosowania Komisja Skrutacyjna udała się do oddzielnego pomieszczenia celem ustalenia wyników głosowania. Po powrocie na salę obrad Przewodniczący Komisji Skrutacyjnej Ob.Mroczek Józef przedstawił protokół Komisji Skrutacyjnej stwierdzający, że Naczelnikiem Gminy w Goździe wybrany został Ob.Pacholczak Andrzej /Protokół Komisji Skrutacyjnej stanowi załącznik do niniejszego protokołu/.

Następnie Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej Ob.Janusz Mąkosa przedstawił uchwałę Nr VI/33/89 GRN w Goździe z dnia 1989-06-26 w sprawie wyboru Naczelnika Gminy w Goździe /uchwała stanowi załącznik do niniejszego protokołu/. Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej złożył następnie życzenia nowo wybranemu Naczelnikowi Gminy , a Naczelnik Gminy podziękował Obywatelom Radnym za zaufanie.

Fragment akt gminy Goźd dotyczący wyboru naczelnika w 1989 roku